

# Foaia Diecezană

Organul oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p><b>Prețul abonamentului:</b></p> <p>Pe un an . . . . . 240 Lei          Pe jumătate de an . . . . . 120 Lei          Pe un pătrar de an . . . . . 60 Lei          Un număr . . . . . 5 Lei          Pentru străinătate pe un an . . . . . 300 Lei</p>	<p style="text-align: center;"><b>APARE DUMINECA</b></p> <p>Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”. Iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș</p>	<p><b>Prețul inserțiunilor:</b></p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concursuri edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
--	--	---

## VASILE,

DIN INDURAREA LUI DUMNEZEU DREPTCREDINCIOSUL EPISCOP  
AL EPARHIEI TIMIȘORII.

Iubitului Cler și Popor dreptcredincios d'n de Dumnezeu păzita eparhie a Caransebeșului;  
Har și milă dela Dumnezeu-Tatăl și dela Domnul nostru Iisus Hrisios;  
Iar dela smerenia noastră arhierască binecuvântare.

„Chipul cuvintelor celor sântoase  
să aveți, care ați auzit dela mine. . .“  
(II Timotei I, 13)

*Iubiți fii sufletești,*

Când acum șapte ani, prin voia lui Dumnezeu și votul aleșilor Voștrii, am primit asupra-mi sarcina de a sta în fruntea eparhiei Caransebeșului și a fi, dela acest loc, chivernisitorul, în gradul cel mai înalt, al puterii de a învăța, a săvârși cele sfinte și a păstori spre limanul mântuirii sufletele credincioase din această de Dumnezeu păzită eparhie, gândul meu cel mai scump, vrerea mea cea mai arzătoare și grija mea neostoită n-a urmărit altceva decât să mă dovedesc vrednic de starea la care am fost chemat, de încrederea ce mi s-a arătat și, mai presus de orice, neostenit împreună-lucrător al harului ce mi s-a împărțit prin punerea mâinilor arhieriei.

Stăpânit de această purtare de grijă nădăjduiam să pot deveni pentru eparhia mea, pentru fiii mei duhovnicești: Cler și Popor din această eparhie, cu adevărat: *părinte*.

Părinte în înțelesul de a lămuri și reînnoi în suflete credința creștină, a toate biruitoare a strămoșilor noștrii, curățindu-o, prin cuvânt, de sgura îndoielilor și a nepăsării, ca și de spiniile grijilor de cele lumești și trecătoare.

Părinte râvnitor de a Vă vedea renăscuți la o nouă viață, mai deplin creștină, mai aproape de pilda de viață lăsată nouă de Mântuitorul și sfinții Lui Apostoli și Mucenici. Vieță mai străbătută de iubirea față de Dumnezeu, mulțumitori fiindu-l pururea pentru neprețuitele Lui daruri și binefaceri ce le revarsă cu prisosință peste toți, deopotrivă. Și de asemenea vieță mai plină de fapte ale iubirii față de aproapele, semenul și fratele nostru.

Pentru atingerea acestui mântuitor scop de reînviore a credinței și prefacere a vieții creștine din eparhie n-am încetat, niciodată, să înalț rugi și cereri către Dumnezeu și Tatăl

nostru Cel din ceruri, ca prin harul Său a toate covârșitor să țină în suflete pururea trează flacăra credinții și focul sfânt al iubirii creștine. Iar noi având această minunată întregire, mai presus de fire, a puterilor noastre sufletesti: toți să urmărim, cu aceeași înțelegere și neîntreruptă râvnă, adâncirea credinții și vieții noastre creștine.

Același sfânt scop l-am urmărit și prin cuvintele de învățătură ce Vi le-am adresat, în timpul celor șapte ani, la marile praznice ale anului. Ca și prin atâtea cuvântări, rostite în cele mai bine de două sute parohii ce le-am vizitat în acest timp, străbătând eparhia în lungul și latul ei, și sfințind biserici, noi și vechi, între cari unele își așteptau arhierul și podoaba duhovnicească a sfințelor moaște pentru altarele lor, de mai bine de o sută de ani.

Duhul nou pe care am încercat să-l introduc în școala teologică a eparhiei, prin așezarea la catedre a unor profesori tineri, cu pregătire superioară și prin reorganizarea vieții de internat, ca și prin îmbunătățirea condițiilor de hrană și adăpostire a studenților — a tins tot într'acolo, ca printr'un cler tot mai bine pregătit și mai conștient de chemarea sa, gândirea și viața creștină din eparhie să fie tot mai mult îndreptată spre culmile de desăvârșire, puse înaintea noastră de Mântuitorul prin dumnezeiasca Sa învățătură și cuceritoarea pildă de viață, ce El ni-a lăsat.

Iar prin începuturile de viață mănăstirească, înfiripate în vremea din urmă, am crezut că voi isbuti să îndemn pe credincioșii de prin preajma sfințelor locașuri, ca și miile de pelerini ce le cercetează anual să se străduiască spre o viață cât mai creștinească, cât mai potrivită după porunca legii noastre creștinești, văzând că sunt ființe omenești, cari împlinesc în viața lor mai mult decât ne poruncește tuturor, aceeași dumnezeiască legă a strămoșilor noștri.

Dacă, pe lângă această părintească purtare de grijă, am fost uneori nevoit să mai și muștru și chiar să pedepsesc aspru pe unii dintre părinți și frați, cari n'au înțeles cuvântul meu și n'au desprins din părinteasca mea povață căldura iubirii, cu care mă adresam tuturor, Vă rog să mă credeți, că n'am pedepsit pe nimeni decât cu gândul de a face să se îndrepte și pentru ca, și pe această cale, să se zidească trupul Bisericii lui Hristos, care suntem noi, creștinii cu toții.

Acum că după voia bunului Dumnezeu am fost chemat să săvârșesc aceeași părintească lucrare pe alte meleaguri ale scumpului nostru Bănăt, privind, fără făfărie, rodirile lucrării mele în această de Dumnezeu păzită eparhie, îmi dau bine seama că dacă am isbutit să fac ceva, în timpul celor șapte ani de arhipăstorie, aceasta — mărturisesc — s'a făcut nu atât prin vrednicia mea, ci mai cu osebire prin prisosința harului dumnezeesc, care a întregit lipsurile puterilor mele spre slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră, a tuturor. Căci, pe noi, slujitorii altăului, așa se cade „să ne socotească omul ca pe niște slugi ale lui Hristos și ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu“ (I. Cor. IV. 1). Pentru că noi „ai lui Dumnezeu împreună-lucrători suntem“ (I. Cor. III)

Iar voi, credincioșii: „a lui Dumnezeu arătură, a lui Dumnezeu zidire sunteți“ (I Cor. III, 9). Noi numai „sădim“, noi numai „udăm“. Iar Dumnezeu este „Cel ce dă creșterea“.

Drept aceea despărțindu-mă de Voi iubiții mei, mă adresez întâiu cinstiților părinți și frați preoți din această eparhie și Vă rog, să „luați aminte de voi și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus păstori, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, care o a câștigat cu sângele Său“. (F. A. XX, 28)

Iar pe Voi, iubiții noștri mireni, Vă rog ca, spre binele și mântuirea Voastră, „chipul cuvintelor celor sănătoase să aveți, care ați auzit dela mine, întru credință și întru dragostea, care este întru Hristos Iisus“ (II Tim. I, 13). „Rămâneți întru dragostea mea“ (In. XV, 9).

„Și acum Vă încredințez pe Voi, Fraților, lui Dumnezeu și cuvântului Darului Lui, care poate să Vă zidească și să Vă dea Vouă moștenire între toți cei sfințiți“. (F. A. XX, 32).

Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu Voi cu toți. Amin.

Caransebeș, la 23 Martie 1941.

† VASILE  
Episcopul Timișorii.

## La despărțire

Chemat să păstorească jumătatea nordică a Banatului, episcopia nou înființată a Timișoarei, Prea Sfințitul Episcop Vasile părăsește eparhia noastră a Caransebeșului, unde l-a adus încrederea și dragostea noastră, exprimată prin votul de acum 7 $\frac{1}{2}$  ani al reprezentanților Clerului și Poporului de aici.

Potrivit poruncii Aceluia care a zis apostolilor Săi mergeți și învățați toate neamurile, Prea Sfinția Sa ostenește de-acum cu cărja arhieriei în eparhia soră și vecină a Timișoarei, spre a vesti fraților noștri celor mai apropiați lumina caldă a evangheliei lui Hristos...

Smerirea sub jugul apostoliei, iată a adus Prea Sfinției Sale dreaptă înălțare, amăsurat îndemnului Sfintei Scripturi: „smeriți-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe pe voi la timp”. Iar petrecerea alor 7 ani în scaunul fericitului episcop reîntemeietor Ioan Popasu oferă Păstorului care pleacă zestrea scumpă a experienței. Căci Episcopia noastră a Caransebeșului nu a dat numai parohiile cele mai bogate episcopiei surori, ci îi dă și pe conducătorul care poartă cheia sigură a mântuirii turmei sale cuvântătoare!

Clipă cu clipă, zi cu zi Prea Sfințitul Episcop a răscumpărat vremea, punând rostul ei în folosul păstoriților: cler și popor credincios. Nu s'a limitat la rezolvarea și trimiterea de acte; la practicarea aceluia birocratism comod care rutinează pe om și însemnează dezastru în Biserică. Prea Sfinția Sa cu toiagul păstoriei a cercetat mai bine de jumătate din turma sa duhovnicească. A dat învățături și sfaturi, a muștrat și a certat dar n'a pregetat să laude și să răsplătească acolo unde oamenii au colaborat cu harul lui Dumnezeu, durând biserici, cruci, case parohiale și alte înfăptuiri creștinești.

Eparhia noastră, cu toată vitregia vremurilor din urmă a arătat un progres însemnat în cei 7 ani: pe teren duhovnicesc ca și pe terenul realizărilor practice. Nu e momentul să încercăm aici schițarea bilanțului celor 7 ani, însemnând doar spre bucuria păstoriților de mâne ai Prea Sfinției Sale că intervalul acesta rămâne gravat cu litere de aur în istoria acestei eparhii.

În drumul de ascensiune Prea Sfinția Sa poate privi cu mândrie spre aceea ce a lăsat în urma sa. Căci pe tradiția culturală, bisericască și românească a Caransebeșului, vi-goarea chiriarnului dornic de progres a însemnat fericit altoiu.

Iată atâtea motive ca inima noastră sensibilă să se înduioșeze mai mult în pragul acestei despărțiri...

Acela care a fost preoților adevărat părinte, care și în zilele din urmă petrecute aici s'a interesat de soarta celor ajunși la strămoșii; care în toate chipurile — adeseori jertfind liniștea sa personală — a fost preocupat exclusiv de binele păstoriților săi, desigur lăcrimează în inima sa de părinte, întocmai ca și noi cei pe care ne părăsește.

Din pragul acestei despărțiri duioase, eparhia văduvită a Caransebeșului Vă petrece astăzi Prea Sfințite Vasile cu stălpărilor recunoștinței și Vă roagă să ne pomeniți în rugăciunile Prea Sfinției Voastre și pe noi cari V'am fost supuși și sufletești și rugători de acum pentru viața și sănătatea Prea Sfințitului Vasile al Timișoarei!

Intru mulți ani!

## Investirea chiriarnilor noștri.

Din pricina împrejurărilor grele ce s'au abătut asupra țării noastre, investirea PP. SS. chiriarni aleși în Iunie 1940 a zăbovit timp de aproape nouă luni, îndeplinindu-se abea Joi în 13 Martie anul acesta.

Cu mare solemnitate, participând toți capii autorităților celor mai înalte și ai instituțiilor din Stat, investirea chiriarnilor s'a făcut de către Majestatea Sa Regele nostru Mihai I, în sala Tronului — de față fiind Conducătorul Statului, dl general Ion Antonescu.

Cea dintâi investire de chiriarni ortodoxi a Majestății Sale, tânărului nostru Rege se săvârșește asupra alor trei chiriarni: I. P. S. Tit, P. S. Vasile și P. S. Găgore, într'o atmosferă înălțătoare și plină de creștinească reculegere.

Iată cum s'au desfășurat solemnitățile:

Dela Patriarhie un cortegiu impunător de chiriarni, membrii guvernului și șefii ai autorităților mai înalte ale Statului s'a îndreptat spre Palat.

Aci M. S. Regele Mihai ascultă pe rând cuvântările nou aleșilor.

P. S. Episcop Vasile spune:

Sire,

Providența divină a rânduit așa ca sufletul neamului nostru să se plămădească, de-odată, și român și creștin. În structura sufletească dată de Creatorul sufletului românesc, odată cu existența, își are deci, explicația sa fir asea profunda religiositate și alipirea de Biserică, sa creștina și sfintele ei așezăminte, a poporului nostru de pretutindeni.

În aceeași structură a sufletului românesc zace și taina covârșitoarei influențe ce Legea lui Hristos Mântuitorul a avut-o, prin Biserica noastră dreptmăritoare, totdeauna în viața de obște a neamului nostru de pretutindenii, privită această viață sub oricare din aspectele ei.

Învățătura creștină, așa cum ea a fost propovăduită strămoșilor noștri de sfânta noastră Biserică ortodoxă, a sădit în sufletul neamului nostru iubirea de glia hrănitore și ocrotitoare în orice vremuri. Legea noastră creștinească a fost totdeauna și cel mai puternic element de închegare și luminată înfrățire între fiii neamului nostru, risipiți sub diferite stăpâniri.

Cu învățătura ei că „stăpânirile, cari sunt, dela Dumnezeu sunt rânduite“ tot biserica străbună a sădit în sufletul poporului nostru și iubirea față de Dinastie ca și sentimentul de conștiință supunere, până la jertfirea de sine, față de Domnul Țării, Ocrotitorul aspirațiilor de mai bine și Indrumătorul destinelor Neamului.

Născut din popor, port în sufletul meu, pe lângă nețărurita iubire față de neamul meu și față de tot ceace îi este scump obștei românești, tot ceace această fericită îngemănare de român și de creștin din structura sufletescă a poporului nostru a putut resfrânge în sufletele individuale, cari formează niara comunitate etnică românească.

Purtând în mine această scumpă moștenire sufletescă, azi, când din îndurarea lui Dumnezeu, cu milostivirea Domnului nostru Iisus Hristos și prin lumina călăuzitoare a Duhului Sfânt mă văd chemat la conducerea nou-înființatei Episcopii a Timișoarei și, după vechi rânduieli bisericești, m-am înfățișat acum înaintea Majestații Voastre, pentru a primi din augusta-Vă mână cărja păstoriei bincredincioșilor mei frați bănățeni din această de Dumnezeu păzită nouă Eparhie, cu smerenie stău gata să primesc toiagul acesta, și cu sufletul plin de profundă recunoștință peștru această creștinească ctitorie, cu care a fost împodobit Banatul, smerit mă plec în fața Proniei cerești, care a rânduit Majestații Voastre și înaltei Voastre Vrednicii Regale să obladuiască, deopotrivă, și destinele politice și viața sufletească a neamului nostru în aceste vremuri de crâncenă încercare pentru toți.

În acelaș timp fac solemnă juruință: că mă voi strădui prin tot timpul vieții mele să port cu demnitate și vrednicie această cărja, îndrumând pururea, cu părintească iubire, turma cuvântătoare a păstoriiților mei spre pășunea duhovnicească a mântuirii sufletelor și sângundu-mă neîncetat să aflu și să duc iarăși în staulul credinței noastre străbune oile eventual rătăcite dela adevărata credință creștină.

*Sire,*

Prin înființarea episcopiei de Timișoara s'a pus capăt unui sbucium, care a frământat sufletul bănățean mai bine de trei sferturi de veac. Ceeace a contemplat nemuritorul mitropolit Șaguna, ceace au visat și au râvnit tribunul Eftimie Murgu, Andrei și Alexandru Mocioni, ca și neînfricatul luptător Vicențiu Babeș, idealul urmărit de ei cu toată energia și ardoarea sufletului lor este azi fapt împlinit. Pentru această măreață ctitorie creștinească și românească tresaltă azi în ceruri de bucurie sufletele înaintașilor luptători pentru acest ideal și binecuvântarea lui Dumnezeu, prin mijlocirea lor, nu va întârzia să-și arate roadele sale de pace, sănătate, fericire și întru toate bună-sporire în viața și domnia Majestații Voastre, pe care o dorim și o rugăm dela Dumnezeu cu toții întru lungime de zile și inraurită de glorie neîntrecută.

*Sire,*

Când acum șapte ani mi s-a încredințat cărja arhipăstoriei pentru eparhia de Dumnezeu păzită a Caransebeșului, eparhie de graniță și ea, mi-a înflorit în suflet, ca un element de permanentă reconfortare și îmbărbătare, dorința și hotărârea de a face ca Biserica din eparhia mea, prin slujitorii ei, să vibreze, să fie vie, să fie stăpânitoare de suflete, îndrumătoarea lor pe calea sfântă a ordinii, a credinței, a românismului. Biserica să sprijine tot ce este progres, tot ce ajută la întărirea și propășirea Patriei.

Țin să asigur pe Majestatea Voastră, că în tot timpul celor șapte ani de arhipăstorie în eparhia Caransebeșului am urmărit cu toată râvna, cu toată puterea sufletului meu, cu toată dragostea față de Biserică și Neamul meu și cu toată iubirea față de poporul nostru credincios, înfăptuirea întru toate a acestei solemne hotărâri.

De azi încolo, urmând să activez într'un post și mai înaintat pe granița de apus a Țării, simt că vremurile prin care trecem și nădejțile și îngrijorările ceasului de față cer ca eforturile mele, ca și ale tuturor fiilor scumpei noastre Patrii, să fie sporite, râvna și stăruințele arhipăstoriei întru întărirea credinței, întru închegarea sufletească a obștei credincioase și întru gruparea tuturor, ca într'un zid nebiruit, în jurul Tronului și al Dinastiei Române, ca și în lupta pentru idealurile de independență a Statului român, de reîntregirea hotarelor Țării și de prosperitatea din viitor a Neamului, să fie potențate la maximul de așteptat.

Conștient\*), pe deplin, de importanța bisericească, religios-culturală, socială și în acelaș timp și mai cu osebire, națională a episcopiei ctitorită pentru orașul Timișoara și pentru această regiune de graniță a Țării, care este nord-vestul Banatului, Vă făgăduiesc solemn, că îmi voi da toată silința și-mi voi pune în cumpănă tot ce am mai bun în sufletul meu spre a face din această episcopie ceace s-a intenționat să se dea Banatului prin înființarea ei.

Și nădăduiesc Sire, că având ajutorul haric al Tatălui nostru din ceruri, sub binecuvântata obladuire a Majestații Voastre și prin împreună-lucrarea fraților mei întru Domnul Episcopii din fruntea celorlalte episcopii de pe granița de vest a Țării, vom isbuti să facem din episcopiiile noastre tot atâtea fortărețe ale duhului creștin și românesc, spre a continua astfel glorioasa tradiție a Bisericii noastre strămoșești: de a fie pururea ocrotitoare celor mai sfinți și avântate aspirații ale sufletului românesc.

Copleșit de greutatea răspunderii și de sfințenia și măreția misiunii la care sunt chemat, cu smerenie îmi ridic ochii inimii spre Tatăl nostru Cel din ceruri, Dumnezeul Milelor și al Indurării de oameni, rugându-L să întregească cu harul Sau insuficiența puterilor mele ca să-mi pot „face slujba deplin“, spre lauda și mărirea Lui, spre slava sfintei noastre Biserici, spre binele și prosperitatea Neamului și a Țării noastre scumpe, cu atâtea jertfe întregită și azi atât de greu încercată și spre a putea aduce, prin tot ceace voi isbuti să fac, și Majestații Voastre curat prinose de înaltă cinstire, de nesfârșită dragoste și neclintită credincioșie.

Să trăiți, Sire,

Trăiască Majestatea Sa Regina Mamă Elena,

Trăiască scumpa noastră Românie și sfânta Biserică a strămoșilor noștri!

\*) Cerându-i-se P. S. Sale telegrafic „o cuvântare de 200 cuvinte“ P. S. Vasile a rostit numai partea recapitulativă, care o trimițese telegrafic. Noi însă o redăm în întregime. N. Red.

A urmat răspunsul Majestații Sale Regelui:

*Inalt Prea Sfințite  
și Prea Sfințiți Părinți,*

Țin să vă mulțumesc dela început pentru alesele cuvinte ce Ne-ați adresat azi, când potrivit datinei strămoșești și legilor țării, Vă întăresc în scaunle arhieresti, în care ați fost aleși prin voința lui Dumnezeu exprimată de glasul poporului binecredincios. Vă mulțumesc pentru făgăduințele cu care v'ați legat înaintea Tatălui Ceresc și a Mea de a păstori eparhiile și turma ce vi s'a încredințat cu adevărată frică de Dumnezeu și cu desăvârșită iubire de Patrie și de Neam.

Ne dăm seama cu toții că niciodată ca azi, când lumea întreagă se cutremură de freamătul urii și al patimilor, nu vom găsi un sprijin mai puternic pentru credința noastră în pacea cea dreapă și în iubirea izbăvitoare de suflete și de neamuri, decât în învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Faceți ca această sfântă învățatură să fie apă vie, tămăduitoare de dureri, întăritoare de speranțe drepte în mijlocul poporului păstorit.

Duceți această sfântă apă vie, mângâietoare de suflete și întăritoare de speranțe, pretutindeni unde datoriile de păstori vă chiamă de azi înainte. Ea este de sigur mai necesară acolo unde credincioșii îndură mai grele suferințe morale; ea este tot atât de necesară în noua ctitorie a Eparhiei Timișoarei, care își așteaptă cu atâta nerăbdare păstorul rânduit.

*Inalt Prea Sfințite  
și Prea Sfințiți Părinți,*

Plecând de aci la eparhiile Prea Sfinților Voastre, gândul și inima Mea și a celor din jurul Meu vă însoțesc cu toată încrederea și dragostea pentru marea operă creștinească și românească ce aveți de îndeplinit. Vă fac deci, cele mai călduroase urări de izbândă în această operă și rog pe cel Atotputernic să vă ajute și să vă binecuvânteze atât pe Prea Sfinții Voastre cât și pe credincioșii eparhiilor ce vi s'au încredințat.

Un cortegiu, format din nou, pornește împreună cu nou investiții chiriarhi la Patriarhie. În tot timpul, la plecare ca și la întoarcere, toate clopotele bisericilor din capitală au sunat.

În ușa bisericii Sf. Patriarhiei, nou investiții au fost primiți de către PP. SS. episcopi și arhieriei, după care a urmat rugăciunea obișnuită.

## Plugarii — Dumineca

Mai de mult, într'o carte din școala primară, se învăța poezioara:

*„Dumnezeu a cuvântat  
Șapte zile Eu v'am dat,  
Șasă zile să lucrați,  
Traiul să v'l câștigați,  
Iar a șaptea, ziua Mea —  
Sfântă voi o veți ținea!  
Dumnezeu ce-a cuvântat,  
Bine trebuie urmat.“*

Iar undeva, se scria, pentru Biserică: Plugarul să-și potrivească lucrul la sfârșitul săptămânii așa, că auzind clopotul Vecerniei Sâmbăta spre Duminică, să se lase mai de vreme, ca să se poată da odihnei seara cu un ceas două mai înainte, pentru slujba dimineții, adică să meargă la Utrenie.

Și se cam ținea rânduiala asta sfântă, cu Biserica plină de cântare și lumină.

*Iar cât a fost credința*

*Stăpână peste sat,*

*Era mai bună lumea*

*Și veacul mai bogat,*

*Mai multă omenie,*

*Supunere la legi —*

*Puteai și cu poporul*

*Ușor să te înțelegi.*

Astăzi, nu-i mai așa. Chiar stăpânirea, anul trecut a dezlegat, pare-mi-se și cu învoirea Bisericii — să se lucre la câmp și Dumineca fiindcă trăim vremuri grele, și nu se ajung zilele, ca să putem produce mai mult.

E drept, că „zilele rele sânt, cum spune și 'n „Apostol“, și avem lipsă de mai multe bucate în țară la noi, dar, cred eu, nu prin jertfirea sfintei Duminici ne vom îmbogăți cu mai mult.

Dacă plugarul și vita lui nu mai au hotar de odihnă nici între Sâmbăta și Luni, atunci de ce mai sună clopotul în liturghie?

Ce vor gândi cei din câmp Duminica, când preotul slujește la Altar?

Nu se poate înțelege rostul vieții zvârlite peste hotarele firii. Nu! Nu vom sărăci noi, cinstind Dumineca, cum a rânduit și odihnit însuși Făcătorul lumii. Ea trebuie să fie izvorul cu „apa vie“ de întărire sufletească și odihna trupului trudit în cele șasă zile de lucru, ale săptămânii. Altceva trebuie făcut pentru „Sfânta muncă dela țară, izvor sacru de rodire“:

Stărpirea sărbătorilor băbești, la cari s'au mai adaus prin unele sate și neînțelegerea îndreptării Calendarului la timpul său, așa, că lumea mai ține și pe „Sfântu Ghiorghe, sau Petru, sau Ilie — al bătrân“. Dar în această cale de luminare a poporului trebuie să pornească și să ajute preoților și învățătorilor și alți intelectuali. Spuneam odată, că deputații Eparhiei ar putea veni pe sate, unde au fost ei aleși de popor, să-i vadă odată la sfânta liturghie, iar după amezi într'o conferință, să vorbească cele de folos împrejurărilor.

Sărbătorilor de peste săptămână li se poate da deslegare pentru lucruri ce nu se pot amâna,

dar Dumineca să rămână întreagă — lui Dumnezeu.

Așa, plugarul să muncească în holda lui după ceasul Ceriului, pentru el și pentru țară și tot, așa și funcționarul să fie pildă de muncă punctuală, în orele fixate la birou și ar fi bine să se rupă „puntea” aceea după Duminicii și unele sărbători mai mari, când în anumite locuri vin funcționarii numai a doua zi la ora 4 după masă. Altcum, ar sta rău să 'ndemnăm numai plugării — Dumineca.

G. B.

## Frați de cruce

(Continuare)

La noi Bănățenii, pe ici colo, se mai întîmpină mai rar, un „sui generis”, frate de cruce; o înfrățire ce odinioară pare ceva cu patimă sărbătorită la țară<sup>1)</sup> pe o scară largă de tot.

Se numea înfartătitul acesta în asitul nostru „Măcălău”. Se ținea pseudo înfrățirea aceasta între sf. Paști și Ispas, (Înălțarea Domnului) cu mare fast, în alaiu mare, pe izlazul satului, dar aproape de marginea satului.

Fetele și junii se adunau, schimbau și ciocneau la ouă roșii, își închipuiau și își chiar ziceau „frați de cruce”, iară fetele „Măcuțe”, logodnice. Pare, e un împrumut dela Unguri *mátka*, dragă, soată?

Dacă *Măcușă* are sinonimul *Surată*, nu putem afla în graiul nostru sensul și origina vorbei *Măcălău*!?

Omonimul lui în lexica română însemnează o lingură mare — Mestecălău — pentru a mesteca în o căldare mare: săpunul, lăturile, unsoarea, cătranul etc. etc.

Cum a ajuns apoi, că acest instrument grosolan necioplit, un lucru, un obiect, atât de brut și vulgar, se semnifice viu o noțiune personală a unui act social și chiar și ierurghial, când ușor se vede, că nu are absolut nici o cîrtă comună cu acela!

E de subliniat, că dacă toți Români din patru unghiuri avem pe fărtații noștri, Transilvanieni<sup>2)</sup> au în plus și femininul de „Fărtață”; iară vesela noastră grădină de pe vremi, azi trunchiata Bucovina, cunoaște — să zicem așa — și pe famenul de „Nefărtaț<sup>3)</sup>”.

Ci obiceiul de înfrățire e acasă și pe pământul neamului nostru dela amezzi de soare!

Meglenii și Macedoromâni, au adecă termenii menționați ca și Români dela Dunăre. Ba, la fel și formă ca și ei au: derivatele, augmentativele și diminutivele ale acestor cuvinte radicali. Iată de pildă: fârtat, fârtățel, fârtite, fârtăție, fârtățilă, frățic, frățile și poate și multe altele<sup>4)</sup>.

Forme arhaice: după Hajdeu, Candrea și O. Densușianu: fârtăciune, frăduz. *Frăduz* se află și în graiul Siciliei: „*Fratuzzu*”<sup>5)</sup>.

Regretatul prof. din Blaj Viciu Alexă, dovedise până la evidență, în broșura sa *Dialectul Sicilian*, că acest grai italian e mai aproape de limba Română dunăreană, ca de materna sa italiană și dacă fonologia nu i-ar fi comună cu Italiană, atunci limba siciliană ar fi un simplu jargon al limbii noastre.

Gruia.

(Urmează)

## Lângă Evanghelia

*Biserica creștină,  
Bogată în lumină —  
La sânul ei tot chiamă  
Popoările — să vină!*

*Hristos, în Evanghelii,  
Din florile credinții  
Prin pilde împletește  
Cununa biruinții.*

*Ne pune înainte  
Pământul bun și — spinii  
Ș'a Ceriurilor paseri  
Și țarina — cu crinii.*

*Ne face să'nțelegem  
Cu sufletul și mintea  
Să nu ne'ngrijoreze  
Măncarea, înbrăcăminte.*

*Și numai vețuirea  
Cu inimă curată,  
Apropie pe fiii  
De-al Ceriurilor Tată.*

*El știe lipsa noastră  
In lumea pământească  
Și dă la vreme daruri  
Din mila Sa cerească.*

G. B.

1) Poz. 14, la pg. 453 și 733 la Șăineanu o. c.

2) Poz. 12, 39 după Ioan Pop Rețeganul Povești populare pg. 79.

3) Poz. 12 după Voronca. Datine și credință pg. 762.

4) Poz. 12.

5) Poz. 12, 35 și 37. Hajdeu. Cuvențe den Bătrâni 230 II, Tiktin Marian Sărb. II 32.

Ecouri din presa bisericească.**„Monografia eparhiei Caransebeș“**

Iată ce scriu revistele bisericești competente despre lucrarea dlui consilier eparhial Nicolae Cornean cu titlul de mai sus.

În numărul său pe Ianuarie-Februarie 1941, *Biserica ortodoxă Română*, revista Sfântului Sinod scrie sub semnătura G (heorghe) I. M (oiescu) redactorul ei, următoarele:

Credem că nu poate fi îndeajuns de lăudată hotărârea d. Nicolae Cornean de a înfățișa într-o lucrare de proporții nebănuite, cea mai bună monografie asupra eparhiei Caransebeșului. Am putea spune, fără teamă de dezmințire, că această lucrare depășește prin formă și cuprins diferitele încercări asemănătoare date la iveală până acum, în alte eparhii ale țării.

Printr-o râvnă pilduitoare, care cere pe lângă pricepere și o neconținută stăruință, d-sa a cercetat și a adunat tot ceia ce a socotit mai de preț și folositor pentru cunoașterea temeinică a eparhiei bănățene, din vremurile îndepărtate și până azi. Iar la capătul acestei sânguinite rare a izbutit să ne dea o bună înfățișare a cronicii satelor — cu tot trecutul lor vrednic de cunoaștere, cu bisericile vechi și noi ctitorite de țărani și preoți, cu slujitorii lor plini de hărnicie și încălziți de flacăra nestinsă a Românilor curat, pe care l-au păstrat și propovedit în aceste latitudini, unde încercările de instrăinare a neamului și de întunecare a credinței ortodoxe au fost mai silnice și mai greu de purtat.

Partea introductivă a lucrării cuprinde un mănunchi de știri culese cam sumar din scrierile autorilor români sau streini cu privire la trecutul episcopiei Caransebeșului, precum și a șirului de vlădici care a păstorit aici.

Cel dintâi episcop al Caransebeșului, amintit de hrisoave, este Spiridon Stibița, la anul 1695. El își avea reședința la Vârșeț, oraș românesc aflat azi în Banatul jugoslav. În 1829 întâlnim un episcop român, pe Maxim Manuilovici. Tot români sunt urmașii săi Ștefan Popovici (1843-9) și Ignatie Vuia (1849). Între 1853-1865 păstorește aici cel din urmă episcop sârb, Emilian Kengelaț. Sârbii au ajuns stăpâni ai episcopiei de Vârșeț-Caransebeș, deși în cea mai mare parte credincioșii sunt Români.

În a doua jumătate a veacului XIX, ierarhia românească se desparte de cea sârbească și este ales episcop Ioan Popasu, care păstorește între anii 1865-1889. După el urmează în scaun Nicolae Popea membru al Academiei Române și biograful Mitropolitului Andrei Șaguna. Păstoria lui se sfârșește în anul 1908, iar după doi ani de sedis-vacantă este ales tânărul asesor dela Sibiu și viitorul patriarh al României Miron Cristea, care în Decembrie 1919, fiind chemat în scaunul de mitropolit al Ungro-Vlahiei, a lăsat urmaș pe Iosif Badescu mort în 1933. Astăzi eparhia Caransebeșului este ocărânită de P. S. Vasile Lazarescu.

După ce dă șirul ierarhilor, autorul înfățișează și diferitele așezăminte bisericești din Caransebeș. Astfel este seminarul întemeiat în anul 1865. Pe vremuri episcopia aceasta a avut și o școală normală. Dintre așezămintele mai noi se amintește muzeul eparhial înființat

la 1921 de episcopul Iosif Bădescu. Nu este trecută cu vederea nici *Foaia diecezană*, organ eparhial, înființată la 1 Ianuarie 1886, de episcopul Ioan Popasu.

În partea doua a lucrării sunt trecute în înșirare alfabetică toate bisericile celor 395 sate și orașe din eparhie. Pentru fiecare sat și biserică în parte se dau date istorice, cu șirul și chipul preoților, lista cărților de slujbă și fotografia bisericilor. Astfel ținem să pomenim despre frumoasa biserică de lemn din Breazova (p. 165), cumpărată în 1818 de la satul Birchiș din eparhia Aradului, sau despre biserica din satul Brebul — veche așezare românească de prin veacul XVI, — cu puternici contraforți, zidită în anul 1791 (p. 166). Deasemenea sunt vrednice de luare aminte biserica de lemn din Jupânești, clădită la începutul veacului XVIII (p. 369), precum și biserica, tot de lemn, din Povărgina, clădită la anul 1782.

G I. M.

\*

În „*Revista Teologică*“ din Sibiu, numărul ei de pe lunile Noemvrie-Decemvrie 1940, s'au publicat următoarele!

„Una dintre lucrările istorice de mare valoare ale anului 1940 este marea *Monografie* a Eparhiei Caransebeșului, publicată de consilierul eparhial și redactorul revistei „*Foaia Diecezană*“ din Caransebeș, dl Nicolae Cornean, cu menirea de a fi „o icoană aproximativ fidelă a Eparhiei“, în momentul când împlinește 75 ani de viață, după despărțirea de Sârbi.

Inceputurile Eparhiei Caransebeșului se pierd în negura trecutului. Istoria ei românească însă începe abia la 1864, când se restaurează Mitropolia Ardealului ortodox prin Șaguna.

Informațiunile privitoare la istoria Eparhiei înainte de 1864, dl Cornean le sintetizează în dări de seamă sistematice asupra vechimii Episcopiei și asupra episcopilor români și sârbi cari au păstorit Caransebeșul până la Ioan Popasu, cu care se începe la 1875 seria episcopilor români, sub oblăduirea Mitropoliei dela Sibiu.

După cronologia, viața și activitatea lor, dl autor ne prezintă monografic așezămintele Eparhiei: Consiliul eparhial, Academia teologică, Institutul pedagogic, Școala de cântăreți, Biblioteca eparhială, Muzeul eparhial, Asociațiile și societățile religioase din Eparhie, *Foaia Diecezană*, Calendarul Românilor, Biblioteca religioasă-morală, Avera Eparhiei, Mănăstirile, locurile de pelerinaj și protopopiatele Eparhiei (p. 111).

Urmează partea cea mai bogată din cuprinsul *Monografiei*: parohiile din Eparhia Caransebeșului, înșirate alfabetic, cu dări de seamă asupra originii și situației lor, asupra sufletelor și a întâmplărilor mai însemnate din trecutul lor, precum și asupra bisericilor și a preoților cari le-au păstorit (p. 112-645).

Lucrarea, frumos legată în pânză, este împodobită cu clișeele episcopilor, funcționarilor, binefăcătorilor, preoților și bisericilor din Eparhie și se încheie cu indicele alfabetic al numelor din cuprinsul *Monografiei*.

Îți este drag să ai în mână o astfel de carte, care într-adevăr este icoana unei Eparhii. Ea satisface și gustul estetic, dar și interesul istoric pentru *monografia* fiecărei parohii și a fiecărui așezământ eparhial. Pe



deasupra tuturor, ea mai este un document clasic despre pietatea poporului nostru, care în vremuri vitrege, stăpânite de pofte materialiste păcătoase, a zidit, renovat și împodobit un impresionant număr de biserici.

Să dea Dumnezeu ca fiecare Eparhie să-și poată avea, cât de curând, câte o astfel de monografie, cel puțin ca cea dela Caransebeș.

Preot Dr Ilarion V. Felea.

## ȘTIRI

**Investirea P. S. Vasile** al Timișoarei se va face în cadrele unei impunătoare solemnități în ziua de Marți sărbătoarea *Bunei vestiri*.

Consiliul nostru eparhial a hotărât să trimită o numeroasă delegație la solemnitatea instalării.

**Pentru bibliotecile parohiale** au primit până acum gratuit următoarele parohii: Zlagna 30 buc. Poiana 26, Cârpa 20, Buceșnița 25, Vălișoara 20; a primit de asemenea, la cerere, școala primară din Vălișoara 45 bucăți. Cei avizați, să se prezinte, căci după 1 Aprilie nu mai distribuim.

† **Nicolae Titulescu.** La începutul săptămânei trecute s'a stins, departe de pământul țării sale, la Cannes în Franța un mare om politic poate cel mai mare pe care l-au avut Românii până acum. Nicolae Titulescu s'a născut acum 58 de ani în Craiova. A ajuns profesor de drept civil la Universitatea din București, fiind o adevărată cunună a Universității. Vâltoarea vieții politice l-a atras, dar nu în patimile mărunte, ănterne, ci pe plan larg internațional.

Titulescu a fost bărbat de mare avergună. În repețite rânduri ministru de externe al Țării, a fost președinte al Ligii Națiunilor; ca democrat convins ce a fost, a susținut altă politică.

Pe mormântul lui trebuie să depunem o cunună a admirației noastre pentru un bărbat, de care nu se ivesc des în veața unui popor. Odihnească în pace!

**Salariile preoțești** pe luna Februarie s'au ridicat dela Stat și se lichidează în orele de oficiu ale Casieriei noastre.

Achitați abonamentul restant la  
„FOAIA DIECEZANĂ“.

SE AFLĂ DE VINZARE LA

FABRICA DE

LUMINI

A PARHIEI CARANSEBEȘULUI

lumini de ceară curată, în diferite mărimi și grosimi trebuincioasă la diferitele acte religioase: cununii, prasnice, pomene, cazuri de moarte, parastase, după cum se și cere aceasta de tradiția și cultul Bisericii noastre dreptmeritoare. —:

Luminile se pot procura direct sau și prin epitropiile parohiale la

LIBRĂRIA „DIECEZANĂ“ CARANSEBEȘ

Librăria DIECEZANĂ din Caransebeș

și a îmbogățit depozitul de

obiecte și ornate bisericesti

Onoratele Oficii Parohiale sunt rugate a ne acorda toată încrederea, vizitând magazinul nostru.

